

Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2024–2026

Titel: Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2024–2026
Författare: Länsstyrelsen Stockholm
ISBN: 978-91-7937-304-7
Rapportnummer: 2024:20
Diarienummer: 19152-2024
Utgivningsår: 2024
Omslagsbild: Mostphotos.com

Förord

Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Samtidigt genomgår både det militära och civila försvaret nu en kraftig upprustning. Både omvärldsläget och Sveriges roll som medlem i Nato innebär nya och utökade krav på det civila försvaret och behovet av att stärka vår totalförsvarsförmåga. Länsstyrelsens uppgift att leda och samordna uppbyggnaden av det civila försvaret i Stockholms län utifrån nationell inriktning och utifrån vårt läns unika förutsättningar som huvudstadsregion har därför sällan varit viktigare än nu.

Denna strategi – *Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2024–2026* – kan bara få verklig genomslagskraft genom att vara väl förankrad hos länets aktörer. Jag vill därför rikta ett stort tack till de myndigheter, kommuner, Region Stockholm och andra aktörer som bidragit i arbetet. Tillsammans har vi enats om fyra prioriterade områden och de grundförutsättningar som är särskilt viktiga att bedriva gemensamt arbete inom under perioden.

Med de hot vi står inför idag, där antagonistiska aktörer ständigt utvecklar nya metoder för att utnyttja splittring och polarisering i vårt samhälle, går det inte nog att understryka vikten av att vi myndigheter, kommuner och andra aktörer som har nyckelroller i totalförsvaret har ett proaktivt och samlat sätt att arbeta med dessa frågor. När vi använder våra samlade resurser på ett effektivt sätt för att minska sårbarheter och stärka samhällets resiliens, bidrar det inte bara till att stärka säkerheten, utan även tillväxten och hållbarheten i länet.

Jag ser fram emot att bedriva detta viktiga arbete tillsammans i länet!

Stockholm 2024-05-07

Anna Kinberg Batra
Landshövding

Mikael Jeppson
Beredskapsdirektör

Innehåll

FÖRORD	3
STRATEGI FÖR UTVECKLING AV DET CIVILA FÖRSVARET I STOCKHOLMS LÄN 2024–2026	5
Inledning	5
Mål och syfte	6
Målgrupp	6
Höjd beredskap	6
Läsanvisning	7
LÄNSSTYRELSENS UPPDRAG OCH MANDAT	8
PRIORITERADE OMRÅDEN	10
Prioriterat område 1: Värna civilbefolkningen	11
Kommunal räddningstjänst.....	11
Trygghetspunkter.....	12
Skyddsrum, utrymning, inkvartering och alarmering.....	12
Prioriterat område 2: Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och nödvändig försörjning	13
Prioriterat område 3: Bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld	14
Prioriterat område 4: Upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och stärka försvarsviljan	15
Grundförutsättningar	16
Samverkan och samordning.....	16
Ledningsförmåga.....	17
Skydd och säkerhet.....	19
Kommunikation.....	20
GENOMFÖRANDE	21
Organisationsutveckling	21
Beredskapsplanering	21
Stöd och samverkan	21
Utbildning och övning	22
Uppföljning	22
Länsstyrelsen Stockholms genomförandeplan för sammanhållande projekt 2024–2026	23

Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2024–2026

Inledning

Det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde har förändrats sedan Ryssland i februari 2022 inledde ett fullskaligt invasionskrig som en fortsättning på invasionen av Krim och kriget i östra Ukraina 2014. Hoten mot Sveriges försvarsförmåga, välstånd och demokrati har ökat samtidigt som rysk militär aktivitet i Sveriges närområde har blivit alltmer kvalificerad.¹ Sveriges regering gör bedömningen att den förändrade hotbilden innebär att säkerhetspolitiken måste anpassas och totalförsvaret dimensioneras så att vi står bättre rustade för de hot Sverige står inför.

Att Sverige nu är en del av Nato påverkar inte bara vårt militära försvar, utan också det civila försvaret exempelvis när det gäller ledningsförmåga, planeringsförutsättningar, rapporteringsförfaranden, säkra kommunikationer och värdlandsstöd. Sveriges Nato-medlemskap ställer nya och utökade krav på det civila försvaret och behovet av att stärka länets totalförsvarsförmåga.

Ett starkt totalförsvar ställer höga krav på samhället att snabbt kunna ställa om till krigsförhållanden och hantera de svåra påfrestningar krig medför och att säkerhetsställa att samhällsviktig verksamhet kan upprätthållas. Den normala funktionaliteten i samhället ska så långt möjligt upprätthållas även i krig.

Under höjd beredskap är länsstyrelsen högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet och är därmed ansvarig för att inrikta och samordna det civila försvaret. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Mot bakgrund av detta har Länsstyrelsen i Stockholms län tagit fram denna strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2024–2026.²

---

¹ Denna bedömning delas av flera myndigheter, se exempelvis Must årsöversikt 2023. www.forsvarsmakten.se, Säkerhetspolisens årsbok 2023–2024 www.sakerhetspolisen.se, "Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret" (Ds 2023:34). www.regeringen.se

² Nytt försvarsbeslut fattas i Riksdagen 2024/2025. Länsstyrelsen strävar efter att följa försvarsbeslutsperioderna och bedömer att perioden för denna strategi ger utrymme för att anpassa arbetet till ett nytt försvarsbeslut. Länsstyrelsen tar även i beaktande överenskommelsen mellan MSB och SKR om civilt försvar 2024–2026.

Strategin tar sin utgångspunkt i målet för det civila försvaret, inriktningspropositionen Totalförsvaret 2020/21:30 (prop. 2020/21:30) och i "Handlingskraft – handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025".³ Strategin är även i linje med "Gemensam Målbild 2023–2026" som Länsstyrelsen i samverkan med övriga aktörer inom Samverkan Stockholmsregionen⁴ tagit fram och antagit. Arbetet har även tagit i beaktande Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys samt den årliga förmågebedömningen framtagen enligt MSB:s anvisningar för det civila försvaret.⁵ Det pågår ett flertal utredningar som kommer ha bäring på uppbyggnaden av det civila försvaret, vilket kommer kräva löpande omvärldsbevakning och flexibilitet att kunna anpassa arbetet för att möta nya krav och identifierade behov.

Mål och syfte

Målet med strategin är att stärka det civila försvaret inom länet under perioden 2024–2026, vilket i sin tur bidrar till att stärka totalförsvarsförmågan inom länet. Strategin syftar till att skapa förutsättningar för Länsstyrelsen i Stockholms län att samordna arbetet med det civila försvaret i länet och arbeta effektivt tillsammans med länets aktörer genom att förtydliga prioriterade områden för perioden.

Målgrupp

Denna strategi vänder sig i huvudsak till Länsstyrelsen i Stockholms län men även till övriga aktörer inom länet som bedriver totalförsvarsviktig verksamhet. Varje aktör behöver enskilt bedöma och planera hur de ska stärka sin förmåga. Strategin är avsedd att bidra till en gemensam helhetssyn för vilka förmågor som behöver utvecklas i länet.

Höjd beredskap

Det finns två nivåer av höjd beredskap; skärpt beredskap och högsta beredskap. Regeringen kan fatta beslut om skärpt beredskap om Sverige bedöms vara i krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser. Högsta beredskap är den högsta av de två beredskapsnivåerna och råder automatiskt om Sverige är i krig. Regeringen kan också besluta

³ Forsvarsmakten och MSB, finns att läsa på www.forsvarsmakten.se

⁴ Samverkan Stockholmsregionen (SSR) är ett gemensamt aktörsnätverk där Länsstyrelsen i Stockholms län är värd och ordförande. Övriga medlemmar inkluderar samtliga 26 kommuner i länet, Polismyndigheten, räddningstjänstförbunden, Region Stockholm, Forsvarsmakten, Trafikverket, Kustbevakningen, Sos alarm och Stockholms hamnar. Målet med SSR är att skapa trygghet, säkerhet och effektiv hantering av samhällsstörningar i regionen i vardag, kris och höjd beredskap.

⁵ Förfrågan om Förmågebedömning civilt försvar dnr 23162-2023

om högsta beredskap redan vid krigsfara. Höjd beredskap ger regeringen större handlingsfrihet att agera och fatta snabbare beslut. I denna strategi används begreppet höjd beredskap, vilket kan innefatta både skärpt och högsta beredskap.

Läsanvisning

Denna strategi är indelad i tre delar utöver inledningen.

Första delen behandlar länsstyrelsens uppdrag och mandat och redogör bland annat för ansvarsområden för civilområdesansvarig länsstyrelse och länsstyrelsens uppdrag i höjd beredskap inklusive tillkommande uppdrag.

Andra delen redogör för de områden som Länsstyrelsen i Stockholms län i samverkan med övriga aktörer identifierat som prioriterade under perioden inklusive delmål inom varje prioriterat område som Länsstyrelsen har ambition att uppnå. De prioriterade områdena anger vad Länsstyrelsen kommer prioritera under perioden men pekar också på det som behöver omhändertas gemensamt. I kombination med de prioriterade områdena finns också en del om de grundförutsättningar som krävs för att uppnå målet för det civila försvaret och som Länsstyrelsen kommer fokusera på att stärka under perioden. De prioriterade områdena, inklusive grundförutsättningarna är avsedda att utgöra ett stöd för övriga aktörer i sitt respektive planeringsarbete med utvecklingen av det civila försvaret.

Sista delen av detta strategidokument handlar om hur Länsstyrelsen planerar att genomföra arbetet inom de prioriterade områdena och vilket stöd som kommer erbjudas övriga aktörer.

Länsstyrelsens uppdrag och mandat

Som högsta civila totalförsvarsmyndighet i länet har Länsstyrelsen i Stockholms län ett samordningsansvar för länet. Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål för civilt försvar och krisberedskap får genomslag i länet, arbeta sektorsövergripande, samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser och följa tillståndet i länet. Länsstyrelsen ska också främja samverkan mellan kommuner, region, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet.⁶

Sedan den 1 oktober 2022 är Länsstyrelsen i Stockholms län civilområdesansvarig länsstyrelse för Östra civilområdet som omfattar Stockholms och Gotlands län.⁷ Civilområden är en högre regional nivå som ansvarar för att samordna det civila försvaret inom sitt geografiska område. Civilområdesansvarig länsstyrelse ska särskilt samordna de civila försvarsåtgärderna, i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och militära försvaret samordnas och ansvara för att en samlad lägesbild sammanställs samt hålla regeringen informerad. Som civilområdesansvarig länsstyrelse i Östra civilområdet får länsstyrelsen ett större ansvar att leda och samordna verksamheten vid krigsfara och krig.⁸ Länsstyrelsens roll som civilområdesansvarig länsstyrelse i civilområde öst kommer delvis påverka arbetet med utvecklingen av civilt försvar i länet, bland annat genom civilområdeskansliets roll att samordna planeringsdialoger med sektorsansvariga myndigheter och Mellersta militärregionen.

Vid höjd beredskap ska Länsstyrelsen i Stockholms län verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås.⁹ Befintliga strukturer för samverkan, ledning och inriktning ligger till grund för det arbetet och ska anpassas för att vara tillämpliga i höjd beredskap.

Vid höjd beredskap ska Länsstyrelsen särskilt:

- samordna de civila försvarsåtgärderna,
- verka för att sådan verksamhet hos civila myndigheter och andra civila organ som har betydelse för försvarsansträngningarna bedrivs med en enhetlig inriktning,

---

⁶ 1 § och 7 § förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

⁷ Övriga fem civilområdesansvariga länsstyrelser är Länsstyrelsen i Norrbotten, Skåne, Västra Götaland, Örebro och Östergötland (7 a § länsstyrelseinstruktionen och förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser).

⁸ Förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser

⁹ 6 § förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap.

- i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och det militära försvaret samordnas,
- ansvara för att en samlad regional lägesbild sammanställs,
- verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas,
- på alla sätt försöka upprätthålla förbindelse med regeringen, relevanta myndigheter och länsstyrelserna i angränsande län,¹⁰
- kunna överta befogenheter från regeringen i vissa fall och vid behov kunna lämna över ärenden som annars ankommer Länsstyrelsen, till kommunal myndighet om föreskrifter i lag inte hindrar det.¹¹

Länsstyrelsen styrs av en rad författningar vilka ställer krav bland annat på förberedelser och planering inför höjd beredskap. Länsstyrelsens tillkommande uppgifter i fullmaktslagstiftning är del av det regelverk som kan träda i kraft vid höjd beredskap. Regelverket omfattar områden som bedöms vara av stor vikt för att samhället ska fungera så effektivt som möjligt under höjd beredskap och krig. Länsstyrelsen i Stockholm ska arbeta aktivt med planering för dessa tillkommande uppgifter, vilket också innebär ett gemensamt planeringsarbete med berörda aktörer i länet.

Tillkommande uppgifter inkluderar bland annat:

- Uttag och förfogande
- Ransonering
- Vägtrafikombud
- Utrymning och inkvartering
- Krigsveterinärstjänst
- Undanförsel och förstöring
- Utmärkning av kulturegendom
- Gränsövervakning
- Skolväsendet och statliga skolor
- Rådgivning om folkrättsliga förhållanden
- Räddningstjänst och befolkningsskydd.

Tillkommande uppgifter kan även vara uppdrag som regeringen särskilt beslutar att Länsstyrelsen ska utföra vid höjd beredskap.¹²

---

¹⁰ 7 § förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap.

¹¹ 10 § ovan angiven förordning

¹² Se exempelvis Totalförsvaret 2021–2025, prop. 2020/21:30 samt 2020/21:FöU4.

Prioriterade områden

Det övergripande målet för totalförsvaret är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet. Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.¹³

Tillsammans med länets aktörer har Länsstyrelsen identifierat följande fyra prioriterade områden inom målet för det civila försvaret att fokusera på under perioden 2024–2026:

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och stärka försvarsviljan.¹⁴

För att uppnå förmågorna inom målet för det civila försvaret behöver vissa förutsättningar säkerställas inom Länsstyrelsen samt för övriga aktörer med totalförsvarsansvar inom länet. Länsstyrelsen har i samverkan med länets övriga aktörer identifierat ett antal grundförutsättningar som därför behöver stärkas under perioden för denna strategi.

De prioriterade områdena och grundförutsättningarna är i hög grad överensstämmande med Natos utpekade grundförmågor: att säkerställa

¹³ Prop. 2020/21:30, Totalförsvaret 2021–2025 s.89

¹⁴ Försvarsberedningen föreslår i Kraftsamling att justera det övergripande målet för totalförsvaret samt målet för civila försvaret för att bättre återspegla Sveriges nationella säkerhetsintresse och de krav som ett Natomedlemskapet innebär. Länets prioriterade områden säkerställer fortsatt enighet med det nationella målet för civilt försvar, även om en justering av detta kan komma att ske.

politiskt beslutsfattande och centrala ledningsfunktioner, säkerställa viktiga samhällsfunktioner och säkerställa civilt stöd till militära verksamheter. Genom att uppnå de delmål som finns satta inom varje prioriterat område i denna strategi bidrar Länsstyrelsen, tillsammans med övriga aktörer aktörerna i länet, till att upprätthålla och utveckla vår individuella och kollektiva förmåga att motstå väpnade angrepp, i enlighet med artikel 3 i det Nordatlantiska fördraget.

Arbetet inom varje prioriterat område behöver dimensioneras för att länets aktörer tillsammans, under minst tre månader, ska kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet under höjd beredskap.¹⁵

En säkerhetspolitisk kris eller ett väpnat angrepp påverkar människors grundläggande rättigheter och drabbar inte befolkningen likvärdigt. Redan utsatta grupper i samhället påverkas negativt i högre grad. Mänskliga rättigheter, jämställdhets- och barnrättsperspektiven är därför särskilt viktiga perspektiv att integrera i både beredskapsplanering och vid utförande av uppgifter vid höjd beredskap och ska genomsyra varje prioriterat område.¹⁶

Prioriterat område 1: Värna civilbefolkningen

Att värna civilbefolkningen är en central uppgift för det civila försvaret. Det innebär att förebygga och förhindra att människor dör, skadas eller lider, såväl fysiskt som psykiskt, av ett väpnat angrepp. Ett väl fungerande befolkningsskydd bidrar också till försvarsviljan. Länsstyrelsen har tillsammans med övriga aktörer identifierat nedanstående områden som särskilt viktiga att fortsätta utveckla under perioden.

Kommunal räddningstjänst

Kommunens förmåga att genomföra räddningsinsatser är central för skyddet av civilbefolkningen och civil egendom under höjd beredskap. Den kommunala räddningstjänstens ansvarsområde utökas under höjd beredskap i syfte att skydda civilbefolkningen från verkningar av krig.¹⁷ Under höjd beredskap får Länsstyrelsen juridiska förutsättningar att omfördela personal och resurser mellan kommunerna.¹⁸ Länsstyrelsen har även rätt att besluta om sådan omfördelning av personal om åtgärden gäller personal i olika län inom civilområdet.

¹⁵ Prop. 2020/21:30, Totalförsvaret 2021–2025 s.127

¹⁶ 5 § Förordning (2017:868) länsstyrelseinstruktionen

¹⁷ 8 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)

¹⁸ 8 kap. 4 § LSO, 8 kap 3 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO)

Inom räddningstjänstområdet tillkommer bland annat följande befogenheter och uppgifter på Länsstyrelsen vid höjd beredskap:

- Möjlighet att föreskriva om undantag från behörighetskrav för räddningsledare.¹⁹
- Bestämma om ersättning till en kommun om utfört arbete i en annan kommun.²⁰

Inom Stockholms län bedrivs räddningstjänst till stor del genom kommunalförbund. Dessa kommunalförbund samverkar genom samverkansavtal med andra räddningstjänster eller kommunalförbund genom räddningsledningssystem som sträcker sig över civilområdesgränsen. Därför är det av stor vikt att Länsstyrelsen genomför planeringsarbetet i nära samverkan med räddningstjänsterna och angränsande civilområden.

Trygghetspunkter

Vid allvarliga störningar i samhällsviktiga funktioner (som till exempel bortfall av el eller kommunikationer) behöver kommunerna säkerställa att invånare får tillgång till information, värme, vatten och möjlighet att ladda till exempel mobiltelefoner. Dessa behov kan tillgodoses vid särskilda samlingsplatser, så kallade trygghetspunkter, i enlighet med Länsstyrelsens rapport om trygghetspunkter från 2021 samt förslag i försvarsberedningen.²¹ Länsstyrelsen undersöker tillsammans med kommunerna i länet möjligheten att fastställa en gemensam miniminivå för vilken servicenivå dessa trygghetspunkter ska upprätthålla. Därtill kommer Länsstyrelsen arbeta med några pilotkommuner i Stockholms skärgård för att ytterligare utveckla trygghets- och servicenivån inom ramen för så kallade Service och Trygghetspunkter (SOT).

Skyddsrum, utrymning, inkvartering och alarmering

Arbete med skyddsrum, utrymning, inkvartering och alarmering behöver omhändertas aktörsgemensamt. I dagsläget pågår arbete nationellt med att skapa inriktning i flera av dessa delar. Länsstyrelsen ser dock ett behov av att parallellt inleda ett regionalt aktörsgemensamt arbete inom dessa områden med ett särskilt fokus på utrymning och inkvartering.

---

¹⁹ 8 kap. 2 § FSO

²⁰ 8 kap 4 § FSO

²¹ Kraftsamling – Inriktning av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret DS 2023:34 s. 267f.

Länsstyrelsens delmål inom prioriterat område värna civilbefolkningen:

- Länsstyrelsen stödjer kommunerna i länet i planeringsarbetet för räddningstjänst i höjd beredskap med särskilt fokus på samordning, finansiering och ledningssystem.
- Länsstyrelsen verkar för att fastställa en gemensam miniminivå för vilken servicenivå trygghetspunkter i länet ska upprätthålla.
- Länsstyrelsen har tillsammans med berörda aktörer i länet tagit fram en plan för storskalig utrymning och inkvartering.

Prioriterat område 2: Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och nödvändig försörjning

Motståndskraften eller resiliensen hos civila strukturer, resurser och tjänster beskrivs inom Nato som den första försvarslinjen.²² Länsstyrelsen driver ett långsiktigt arbete för att stödja och samordna arbetet med att stärka robustheten i samhällsviktig verksamhet i länet. I detta arbete ska statliga myndigheter, kommuner och regioner identifiera samhällsviktig verksamhet inom sitt ansvarsområde och genomföra risk- och sårbarhetsanalyser. Det är av stor vikt att ett systematiskt arbete med kontinuitetshantering bedrivs, för att skapa robusthet, minska sårbarheter och säkerställa att samhällsviktiga funktioner kan upprätthållas under störningar som motsvarar hela hotskalan. Målet med prioriterat område 2 är att totalförsvarsviktig verksamhet ska kunna upprätta nödvändig försörjning under minst tre månader under höjd beredskap. Under 2024–2026 har Länsstyrelsen i Stockholms län särskilt fokus på livsmedelsförsörjning, dricksvattenförsörjning och energiförsörjning. En förutsättning för de viktigaste samhällsfunktionerna är att infrastrukturen och säkerheten fungerar i länet.

---

²² www.nato.int/cps/en/natohq/topics_133127.htm

Länsstyrelsens delmål inom prioriterat område säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och nödvändig försörjning:

- Länsstyrelsen bidrar till en stärkt försörjningsförmåga i länet genom stödjande och samordnande aktiviteter för länets aktörer kopplat till totalförsvarsplanering inom livsmedels-, dricksvatten- och energiförsörjning.
- Länsstyrelsen bidrar till en stärkt förmåga att förebygga och hantera risker och sårbarheter i länet genom stödjande och samordnande insatser kopplat till risk- och sårbarhetsanalys.
- Länsstyrelsen har tillsammans med berörda aktörer påbörjat planering för skydd av samhällsviktig verksamhet.

Prioriterat område 3: Bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld

Försvarsmakten kommer vid ett väpnat angrepp eller vid krig ha stödbehov från det civila samhället. Det handlar om att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna men kan också röra sig om resurser och tjänster inom transport och logistik, försörjning av livsmedel, drivmedel, elektricitet och telekommunikation samt sjukvård. Explicit stöd initieras av Försvarsmakten.

Stockholmsregionen är utpekad som ett militärstrategiskt viktigt område, vilket innebär att länet behöver vara i framkant när det gäller civilt försvar. En viktig del i de kommande årens arbete är att stärka civil-militärt samarbete på lokal och regional nivå, både gällande planering och operativ samordning. Exempelvis behövs en utökad ömsesidig förståelse för militära och civila aktörers behov och förutsättningar. Det kan till exempel handla om en beskrivning av vilka behov Försvarsmakten har i olika skeden vid höjd beredskap eller krig.

Länets aktörer har en gemensam regional inriktning för fredstida militärt värdlandsstöd som i förväg fastslår ramar och mål för ett samordnat och effektivt hanterande hos aktörerna.²³ Den regionala inriktningen har sin utgångspunkt i de krav som Nato ställer i samförståndsavtalet om värdlandsstöd som undertecknades 2014. Ett arbete ska göras inom perioden för att förbereda de civila delarna av militärt värdlandsstöd vid höjd beredskap.

Länsstyrelsens delmål inom prioriterat område bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld:

- Länsstyrelsen bidrar till ett stärkt civil-militärt samarbete gällande planer och operativa ramverk genom gemensam planering för bland annat uttag och förfogande, undanförsel och förstöring, transporter och hälsa- och sjukvård.
- Länsstyrelsen har tillsammans med Försvarmakten och övriga berörda aktörer tagit fram en plan för militärt och civilt värdlandsstöd vid höjd beredskap.

Prioriterat område 4: Upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och stärka försvarsviljan

Allmänhetens kunskap, förtroende för samhällsinstitutioner och försvarsvilja är grundläggande faktorer för att i säkerhetspolitisk kris och vid väpnat angrepp upprätthålla den samlade försvarsförmågan.²⁴ Den enskildes ansvarstagande utgör en avgörande del av samhällets samlade förmåga till motståndskraft. Insatser behövs för proaktiv kommunikation som inkluderar samlade budskap om samhällets respektive den enskildes ansvar.

²³ Gemensam regional inriktning Fredstida militärt värdlandsstöd

²⁴ Handlingskraft - Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025 s.23.

Motståndskraft handlar också om att stå emot falsk information och propaganda. Det aktörsgemensamma arbetet för att öka förmågan att motverka desinformation behöver stärkas. Nya metoder för påverkan utvecklas snabbt och innebär en ökad risk för minskat förtroende för samhället. Åtgärder och gemensamt arbete behöver ligga i framkant, vara proaktivt och sträva efter nya strategier för att öka den enskildes medvetenhet och förtroende.

Länsstyrelsens delmål inom prioriterat område upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och stärka försvarsviljan:

- Länsstyrelsen har stärkt den egna förmågan att arbeta med försvarsvilja och stärka motståndskraften i länet genom ökad kunskap om och förmåga att hantera nya metoder för påverkansoperationer
- Länsstyrelsen har i samverkan med övriga aktörer i länet minskad sårbarheten och ökat motståndskraften mot påverkansoperationer genom proaktiv analys och omvärldsbevakning

Grundförutsättningar

För att kunna säkerställa att målet för det civila försvaret uppnås behöver vissa grundförutsättningar finnas på plats. Länsstyrelsen har tillsammans med övriga aktörer identifierat följande grundförutsättningar som fokusområden:

- Samverkan och samordning
- Ledningsförmåga
- Skydd och säkerhet
- Kommunikation

Nedan följer en beskrivning av förmågor och ambitionsnivån för perioden 2024–2026.

Som ny medlem i Nato behöver Sverige anpassa arbetet till det regelverk som medlemsstater ska efterleva i arbetet med det civila försvaret. Länsstyrelsen kommer under perioden konkretisera dessa krav så att utvecklingsarbetet med dessa grundförutsättningar är i linje med vad som förväntas av Sverige som Nato-medlem.

Samverkan och samordning

Samverkan och samordning vid höjd beredskap utgår från de forum, metoder och rutiner som finns etablerade i fredstid med beaktan av den lagstiftning som träder i kraft vid höjd beredskap. Länsstyrelsen ska vid

höjd beredskap upprätthålla kontakten med regeringen, centrala myndigheter, relevanta aktörer inom län och civilområdet. Samverkan i ordinarie verksamhet som fortgår behöver löpa på i den utsträckning detta är möjligt.

Samverkan behöver också ske i tillkommande uppgifter vid höjd beredskap. Aktörer i länet kallas om möjligt via ordinarie fredstida metoder och sambandsmedel till samverkan. Är detta inte möjligt används ordonnans. Länsstyrelsen säkerställer löpande att sambandsmedel är uppdaterade och funktionella.

Länsstyrelsen i Stockholms län ser ett behov av att som ett förberedande arbete, aktörsgemensamt utreda på vilket sätt rutiner och strukturer inom Samverkan Stockholmsregionen påverkas av lagstiftningen i höjd beredskap. Länsstyrelsen ser även ett behov av att förtydliga roller och mandat i sitt geografiska områdesansvar gentemot beredskapsmyndigheterna i länet som också svarar mot en nationell sektorsmyndighet.

Länsstyrelsens delmål för grundförutsättning samverkan och samordning:

- Länsstyrelsen har utrett hur lagstiftning i höjd beredskap påverkar rutiner och strukturer inom Samverkan Stockholmsregionen i syfte att kunna anpassa dessa för ändrade ledningsförhållanden.
- Länsstyrelsen har i samarbete med civilområdeskansliet förtydligat sitt geografiska områdesansvar gentemot beredskapsmyndigheterna i länet.

Ledningsförmåga

Länsstyrelsen, kommunerna och övriga totalförsvarsviktiga aktörer i länet ska ha en fastslagen och övad krigsorganisation. Höjd beredskap ställer krav på att snabbt ställa om verksamhet och göra prioriteringar. Ledningsstrukturen i länet ska så långt som möjligt likna ordinarie struktur och ska vara känd för respektive organisation i relevanta delar.

Ledningsförmågan på alla nivåer ska vid behov kunna vidmakthållas dygnet runt, alla dagar i veckan under minst tre månader. Länsstyrelsen ska planera för att kunna agera autonomt, det vill säga utan kontakt med regeringen eller andra länsstyrelser. Länet är beroende av att även kommuner har denna förmåga.

Beslutsförmåga och prioriteringar

Samtliga aktörer behöver säkerställa att de har beslutsförmåga och att var och en vet vilken roll den egna organisationen ansvarar för liksom

vilka roller samverkande aktörers roller vid olika typer av störningar. Det innebär till exempel att säkra en effektiv beslutsordning, effektiva beslutsprocesser och beslutskapacitet som fungerar oavsett omvärldsläge och störningar.

Det är precis som i fredstid av stor vikt att beslut bygger på rätts-säkerhetsprinciper och grunderna i god förvaltning det vill säga bland annat legalitet, objektivitet och proportionalitet. Det är även eftersträvansvärt att de beslut som fattas är samstämmiga och bidrar till största möjliga totalförsvarseffekt.

Som högsta civila totalförsvarsmyndighet i länet kan Länsstyrelsen behöva fatta en mängd olika beslut och göra prioriteringar under höjd beredskap, inklusive inom tillkommande uppgifter och uppdrag. När Länsstyrelsen har det formella beslutsmandatet strävar myndigheten efter att bereda ärendet i samverkan med andra berörda aktörer. Länsstyrelsen kommer arbeta i så hög utsträckning som möjligt genom ordinarie strukturer och kanaler för samråd och samverkan.

Inför höjd beredskap kommer förmågan att prioritera behöva stärkas. Länsstyrelsen ser ett behov att under perioden 2024–2026 tillsammans med övriga aktörer i länet ta fram en metod för prioritering av verksamhet och resurser som kan tillämpas under tidspress och vid ofullständiga beslutsunderlag, i samhällsstörningar och höjd beredskap.

Omvärldsbevakning

Aktörerna inom länet har idag förmåga till omvärldsbevakning och omvärldsanalys och kan tidigt identifiera händelser som kräver snabbt aktörsgemensamt agerande och samordnat beslutsfattande. Den förmågan behöver förvaltas och förstärkas inför höjd beredskap och ska kunna upprätthållas dygnet runt inom ramen för en fungerande krigsorganisation.

Lägesbild

Länsstyrelsen ska inhämta information, analysera, sammanställa och rapportera lägesbilder över tillståndet i länet. Lägesbilden ska vara underlag för beslut och åtgärder på kort och lång sikt. Den samlade lägesbilden bygger på inkommande rapporter och lägesbilder från länets kommuner, myndigheter och andra aktörer med anknytning till länet. Aktörer i länet behöver därmed också säkerställa förmågan att inhämta information, analyser, sammanställa och rapportera lägesbilder, i höjd beredskap utifrån sitt ansvarsområde. Metod för hur lägesbild hanteras ska vara känt för berörda aktörer. Länets samlade lägesbild syftar till att ge en bild av läget och situationen som råder i länet. Den samlade

lägesbilden ska delas med civilområdeskansliet, Regeringskansliet, MSB samt till berörda aktörer i länet.

Länsstyrelsens delmål för grundförutsättning ledningsförmåga:

- Länsstyrelsen verkar för att totalförsvarsviktiga aktörer i länet har en fastslagen krigsorganisation.
- Länsstyrelsen har tillsammans med berörda aktörer tagit fram metod för prioritering av verksamhet och resurser.
- Länsstyrelsen säkerställer förmåga att dygnet runt skapa och dela lägesbild.

Skydd och säkerhet

Ett systematiskt säkerhets- och säkerhetsskyddsarbete är en grundförutsättning för det civila försvaret och är därför en viktig del i det fredstida beredskapsarbetet likväl som i arbetet under höjd beredskap. Verksamhet och information som ingår i arbetet omfattas av verksamhetsskydd eller säkerhetsskydd baserat på verksamhet/informationsägarens egna analys och bedömning. Målsättningen är att uppnå ett ändamålsenligt skydd i förhållande till skyddsvärde och hotbild (inklusive cyberhot) som går i linje med för området gällande lagstiftning och förordning. Utgångspunkten är att en stor del av arbetet som tas fram ska utgöras av öppen information. Den information som omfattas av sekretess enligt bestämmelser i OSL och/eller bedöms vara säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter redovisas i separata bilagor.

Länsstyrelsen och andra aktörer i länet behöver säkerställa att säkerhetsarbetet genomsyrar hela verksamheten inklusive verksamhetsskydd, säkerhetsskydd och signalskydd.

Det ska finnas kända verktyg (stödmaterial) som underlättar och kvalitetssäkrar signalskyddet, säkerhets- och säkerhetsskyddsarbetet i syfte att säkra ett fullgott skydd av aktuella skyddsvärden genom hela processen i enskild, ackumulerad och aggregerad form. Vidare ska det finnas en tydlighet och ett samförstånd kring arbetssätt för verksamhet och information som omfattas av både verksamhetsskydd och säkerhetsskydd. Länsstyrelsen planerar att i samverkan med andra aktörer tydliggöra arbetssätt för delning av säkerhetsskyddsklassificerad information i höjd beredskap. Länsstyrelsen ska också verka för att länets aktörer har ett stärkt signalskydd vid periodens slut och därmed ha en stärkt förmågan att kunna kommunicera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter digitalt mellan aktörerna i länet.

Länsstyrelsens delmål för grundförutsättning skydd och säkerhet:

- Länsstyrelsen tydliggör och förankrar arbetssätt för hantering av säkerhetsskyddsklassificerad information.
- Länsstyrelsen tydliggör och förankrar rutiner för ett systematiskt säkerhetsskyddsarbete.
- Länsstyrelsen verkar för ett stärkt signalskydd i länet.

Kommunikation

Länsstyrelsen behöver vidareutveckla rutiner för kriskommunikation och kommunikation vid höjd beredskap. Kommunikationen till allmänhet, medier och andra målgrupper behöver vara enhetlig för att vara effektiv och trovärdig. Därför behöver Länsstyrelsen tillsammans med andra aktörer i länet i säkerställa förmågan att kommunicera samordnat även under störda förhållanden.

Kommunikationen ska ge möjlighet för den enskilde att förstå situationen och att kunna agera målinriktat. Kommunikationen ska också anpassas med hänsyn till särskilda målgruppers behov, exempelvis målgrupper med funktionsnedsättningar eller som talar andra språk. Helhetssyn, förståelse för målgruppernas och andra aktörers perspektiv och samordnade budskap är viktiga utgångspunkter.

Kommunikationen behöver bidra till att skapa acceptans, tillit och att höja försvarsviljan.²⁵ Det är av stor vikt att kontinuerligt genomföra kommunikationsinsatser för att öka den enskildes medvetenhet om eget ansvar för beredskap inför och i ett försämrat läge. Riktad kommunikation kring den enskildes ansvar stärker motståndskraften och bör göras löpande och särskilt under beredskapsveckan. Förmågan att identifiera, analysera och möta informationspåverkan är också central.

Länsstyrelsens delmål för grundförutsättning kommunikation:

Genom att bidra till det aktörsgemensamma arbetet i länet

- öka förmågan till samordnad kommunikation även vid störda förhållanden.
- öka motståndskraften och beredskapen hos den enskilde och i samhället

(se även delmål för prioriterat område 4, upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och stärka försvarsviljan.)

²⁵ Viktiga kommunikationsinsatser beskrivs under kap 3.2 Värna civilbefolkningen och 3.5 Upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och stärka försvarsviljan.

Genomförande

Organisationsutveckling

Länsstyrelsen kommer att utveckla sin krigsorganisation och stabsorganisation under perioden, samt beakta sitt ansvar för Östra civilområdet och den samverkan som ska ske genom Samverkan Stockholmsregionen.

Länsstyrelsen kommer även ge stöd till kommuner och regionen i frågor som rör organisationsutveckling, styrning och ledning vid höjd beredskap och krig, samt föra dialog med länets aktörer om erfarenheter av effektiva krigsorganisationsmodeller. Stödet kommer ges till alla kommuner genom erfarenhetskonferenser med syfte att stärka deras krigsorganisation. Länsstyrelsen kommer också utveckla en utbildning i totalförsvaret där krigsorganisationsutveckling utgör en del av utbildningen.

Beredskapsplanering

Länsstyrelsen behöver säkerställa att beredskapsplaner tas fram för en rad verksamheter, bland annat för de tillkommande uppdragen vid höjd beredskap. Vissa av dessa kommer hanteras av Länsstyrelsen internt och andra kommer behöva tas fram i samverkan med andra aktörer. I de fall beredskapsplaner behöver tas fram i samverkan kommer Länsstyrelsen säkerställa att arbetsgrupper formas med representanter för berörda verksamheter. Det inkluderar bland annat arbetet med räddningstjänst i höjd beredskap, planering för civilt och militärt värdlandsstöd i höjd beredskap och planering för storskalig utrymning och inkvartering.

Beredskapsperspektivet bör genomsyra all budget- och verksamhetsplanering, inte bara på Länsstyrelsen utan hos varje totalförsvarsviktig aktör i länet.

Stöd och samverkan

Det civila försvaret kan inte utvecklas av en aktör utan måste göras i samverkan. Flera av de satta delmålen i denna strategi kommer behöva omhändertas aktörsgemensamt inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen. Genom sitt regionala geografiska områdesansvar har Länsstyrelsen ett övergripande ansvar och därmed även ordförandeskap i Regionala rådet och Regional chefsgrupp. Länsstyrelsen kommer lyfta och diskutera de åtgärder som behöver omhändertas aktörsgemensamt tillsammans med övriga medlemmar för i dessa forum för gemensam inriktning och ställningstagande.

Stöd och samverkan kommer också ske genom civilområdeskansliet som har som uppdrag att samordna planeringen av det civila försvaret mellan statliga myndigheter och Försvarsmakten.

Sedan 2020 driver Länsstyrelsen i Stockholms läns län tillsammans med kommunerna och regionen även ett regionalt forum kallat Samarbetsforum för krisberedskap och civilt försvar i Stockholms län. Samarbetsforum syftar till att stödja kommunerna och regionen med uppgifterna kopplat till beredskapsförsörjning och LEH²⁶ därför kommer vissa av delmålen för denna strategi omhändertas i det forumet.

Länsstyrelsen kommer ge stöd till berörda aktörer inom försörjningsberedskapen bland annat genom temamöten för aktörer inom dricksvattenförsörjningen. Länsstyrelsen kommer även fortsätta att årligen anordna konferens på temat livsmedelsberedskap. Syftet med konferensen är att stödja arbetet inom offentlig verksamhet med beredskapsplanering inom livsmedelsförsörjningen. Inom energi-försörjning kommer fokus läggas på styrel och drivmedelsförsörjning, exempelvis genom Länsstyrelsens stöd till kommunerna inom pilotprogrammet för robust energiförsörjning.

Utbildning och övning

Länsstyrelsen kommer ta fram en utbildnings- och övningsplan för länets aktörer med en målbild att all utbildnings- och övningsaktivitet ska bidra till kunskapshöjning på kort sikt och förmågehöjning på lång sikt. Planen specificerar utifrån funktioner vilka utbildningar som finns tillgängliga och vilket stöd som kommer erbjudas inom övning och utvärdering och uppföljning. Länsstyrelsen kommer även verka för att bilda ett utbildnings- och övningsnätverk i länet i syfte att dela erfarenheter och underlag.

Länsstyrelsen kommer bland annat erbjuda utbildningsinsatser inom regional samverkan, stabsmetodik, beredskaps- och totalförsvarsplanering. Länsstyrelsen kommer även fortsätta att erbjuda utbildningar inom säkerhetsskydd, signalskydd och informationssäkerhet.

Uppföljning

För att säkerställa framdrift i delmålen i denna strategi kommer Länsstyrelsen löpande följa upp arbetet inom varje prioriterat område, både det interna arbetet och det som kommer behöva göras i samverkan. Uppföljningen planeras att göras genom dialog med berörda aktörer.

---

²⁶ Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)

Kopplat till utvecklingen av det civila försvaret i länet har Länsstyrelsen ett särskilt uppdrag enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) att vägleda och genomföra uppföljning på kommuners och regionens arbete med krisberedskap och civilt försvar.

Enligt överenskommelserna mellan MSB och SKR har Länsstyrelsen i Stockholms län därutöver i uppgift att stödja länets kommuner och regionen i arbetet med krisberedskap och civilt försvar med uppföljning.²⁷ Länsstyrelsen genomför regelbundet dialoger och uppföljningsbesök med länets kommuner inom ramen för LEH, med fokus både på krisberedskap och civilt försvar. Vidare inhämtar Länsstyrelsen en statusuppdatering från kommuner och regionen samband med årsrapporteringen som görs i februari varje år.

Länsstyrelsen Stockholms genomförandeplan för sammanhållande projekt 2024–2026

Länsstyrelsen har beviljats medel från anslag 2:4 Krisberedskap av Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap för länsstyrelsernas sammanhållande projekt 2024–2026. Målet för det sammanhållna projektet är ökad förmåga till civil beredskap på lokal och regional nivå. Medlen får användas för att förstärka länsstyrelsernas arbete med att stödja och samordna kommuner, regioner och andra aktörer i länen i utvecklingen av krisberedskap och civilt försvar. En särskild genomförandeplan har arbetats fram för detta ändamål. Vissa aktiviteter kopplade till delmålen i denna strategi konkretiseras i genomförandeplanen.

---

²⁷ Överenskommelse om kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar 2024–2026 (MSB 2023–17351, SKR 2023/02112). Överenskommelse om regionernas arbete med krisberedskap och civilt försvar 2024–2026 (MSB 2023–17352, SKR 2023/02111).

Länsstyrelsen
Stockholm

www.lansstyrelsen.se/stockholm